

заповнюватися та поновлюватися іммігрантами, падатиме рівень соціальної гомогенності, зросте кримінальна ситуація в країні тощо.

Слід сказати, що зараз на етапі трансформації економіки України міжнародна трудова міграція є дуже складним та неоднозначним явищем, яке потребує регулярного моніторингу. На превеликий жаль, сьогодні негативні наслідки трудової міграції в Україні перебивають усі позитивні її аспекти: послаблюється демографічна та соціальна ситуації в країні, зменшується кількість висококваліфікованих кадрів, мігранти з нашої країни, значна частина яких є нелегальними, зазнають жорстокої експлуатації в країні перебування.

Література

1. *Зовнішня трудова міграція населення України (2009)*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kievdialogue.org/fileadmin/user_upload/KG_8_2012/Foreign_labor_Migration_of_Ukr.pdf.

2. *Малиновська О. Міжнародні міграції та суспільні трансформації доби глобалізації / О. Малиновська // Демографія та соціальна політика. – 2015. – № 1. – С. 5–17.*

3. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>.

ІРИНА МАЛАНЧУК

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Із здобуттям незалежності Україна прагне стати рівноправним членом світової співдружності держав, правовою державою, де основною цінністю визнається людина, її права і свободи. Насамперед, важливого значення набуло розширення сфери соціально-економічних і особистісних прав, а також створення гарантій із забезпечення їх реалізації.

Стратегічний курс України на побудову високорозвиненої, демократичної і правової держави, яка прагне інтегруватися у світовий та європейський економічний простір, передбачає пріоритетність досягнення соціальних цілей, орієнтацію на загальнолюдські цінності, що визначають отримання нової якості життя громадян країни, запровадження різних соціальних, економічних, демократичних у своїй основі європейських стандартів життєдіяльності людини. Нині людина, яка є основним носієм економічних відносин, повинна мати відповідний рівень доходів, освітньо-професійний рівень, належні умови проживання, культурний розвиток, соціальні права та гарантії. Тому на сьогодні головним завданням соціальної політики уряду України повинно стати забезпечення належного і підвищення наявного рівня життя населення нашої держави [5, с. 258].

Культурні цінності – система широкого поширення поглядів і переконань стосовно людини та її діяльності у суспільстві. [4, с. 79]

Питання європейських цінностей завжди було предметом дискусій і для тих країн, які тільки прагнуть європейської інтеграції. Хоч їх відповідний

дискурс відрізнявся від європейського своїм прагненням до ідеалу, він також стимулював інтерес самих європейців до проблематики європейських цінностей. Цей вплив радикально посилювався в контексті російської агресії проти України, що одночасно склала загрозу всій європейській системі безпеки.

Дослідження трансформації європейських цінностей закономірно підводить до необхідності аналізу перспектив Європейського Союзу як форми реалізації європейської єдності, до якої прагне приєднатися і Україна.

Окремі компоненти дослідження європейських цінностей та якості життя населення досліджувалися в працях таких вчених, як В. Л. Пасісниченко, Ю. Щербакова, О. А. Грішнова, Н. В. Ковтун, Е. М. Лібанова, Дж. К. Гелбрейт, Р. Бауер та ін. Незважаючи на велику кількість робіт і публікацій, присвячених даній проблематиці, на науковому рівні немає чітко визначених шляхів трансформації європейських цінностей в системі підвищення якості життя населення України.

Все це надає проблемі впровадження європейських цінностей в Україні в системі підвищення якості життя в Україні особливої актуальності.

Метою статті є здійснити аналіз проблем впровадження європейських цінностей в системі підвищення якості життя в Україні.

Відповідно до мети поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність та проаналізувати систему європейських цінностей;
- з'ясувати проблеми трансформації європейських цінностей в українське суспільство.

Аналізуючи причини, перебіг та сутність революційних перетворень в Україні, що почалися Євромайданом у листопаді 2013 р., чимало дослідників зазначають, що, водночас, і основою, і метою, і поясненням цих подій з боку учасників було прагнення ціннісних змін. Саме європейські цінності часто називалися як певний орієнтир та мета, до якої були спрямовані устремління значної частини українського суспільства [8].

Стрижнем європейських цінностей виступають ліберальні фундаментальні права та свободи людини, демократичні принципи державного устрою, а також правова і соціальна держава. Будучи поєднанням ліберальних та демократичних ідей, європейські цінності позначаються як «ліберально-демократичні». Саме останні стали принципами функціонування державних і політичних інститутів сучасних європейських країн та Європейського Союзу.

Одне із можливих загальних визначень європейських цінностей, пропонує Н. Амельченко – це сукупність та/або система аксіологічних максим, основних принципів розбудови сім'ї, суспільства та держави, політико-економічних, культурних, правових та інших норм, що об'єднує значиму більшість жителів Європи та становить основу їх ідентичності [1, с. 2].

Базові ціннісні основи ЄС знайшли своє відображення у документі «Хартія основних прав Європейського Союзу» [9]. Проект документу був урочисто проголошений на засіданні Європейської Ради 7 грудня 2000 р., а повну юридичну силу він отримав 1 грудня 2009 р. разом із набранням чинності Лісабонського договору.

Основні європейські цінності, що наводяться профільними організаціями та на яких базується європейська спільнота, це: повага до людської гідності, фундаментальні права, включаючи права спільнот та родин, свобода (волевиявлення, свобода слова, свобода ЗМІ), демократія, рівність усіх членів суспільства, включаючи меншини та незалежно від гендеру, верховенство закону, плюралізм, відсутність дискримінації, толерантність, справедливість, солідарність, відповідальність, рівні гендерні права

Найголовнішими, центральними цінностями для європейського суспільства, які потрібно захищати та посилювати, є людська гідність та відповідальність, а також солідарність. Перераховані цінності всі є частками загального духовного та культурного спадку Європи.

Таким чином можна сказати, що головними цінностями у сучасній Європі є демократичні цінності, коли у центрі знаходиться людина, а не держава – на відміну від радянського та пострадянського суспільства.

Україна декларує намір стати партнером та інтегруватися в спільноту європейських країн для запозичення їхнього досвіду в сфері суспільно-економічної діяльності для подолання відсталості і підвищення добробуту своїх громадян до європейського рівня. Досягнення високого рівня життя населення, аналогічного рівню в країнах Європи, є можливим за умови імплементації європейських цінностей та соціальних стандартів у свою практику.

Впровадження європейських цінностей в Україні передбачає ряд механізмів та етапів. Одним з важливих аспектів здійснення європейської соціальної політики в Україні є стандартизація в сфері соціального захисту. Сучасна політика соціального захисту в Україні має ряд проблем: нестача ресурсів на соціальне забезпечення, демографічні проблеми, економічні (безробіття, корупція, тіньова економіка, негативні зовнішньоекономічні впливи), соціальні, політичні.

Загальновизнано, що зміцнення й утримання конкурентних позицій країни у глобальному світі залежить від таких параметрів якості життя, як рівень охорони здоров'я і початкової освіти; якість послуг вищої освіти та професійного вдосконалення; рівень розвитку соціальної інфраструктури, інноваційна активність тощо.

До сукупності головних індикаторів якості життя, які істотно послаблюють конкурентні позиції нашої країни, належать:

1. Рівень охорони здоров'я та якості початкової освіти. За цими критеріями Україна помітно відстає від розвинених держав із рейтинговою позицією (за винятком системи вищої освіти і професійного вдосконалення) серед 125-ти країн. За рівнем охорони здоров'я та якістю початкової освіти Україна є 74-ю (Польща – 23-ю, Норвегія – шостою, Японія – першою), вищої освіти та професійного вдосконалення – 51-ю (Польща – 41-ю, Норвегія – сьомою).

2. Фінансування розвитку людського капіталу. Видатки на охорону здоров'я та освіту в Україні є незначними порівняно з країнами із високим рівнем розвитку людського капіталу й іншими країнами із транзитивною економікою. Як наслідок, останнім часом, за відомостями Інституту соціології НАНУ, серед найнеобхідніших потреб найменш задоволеними є потреби

громадян, що стосуються охорони здоров'я, – 48,9% (до того ж 53,6% громадян не вистачає необхідної медичної допомоги); у продуктах харчування (46,6%); якісному житті (40,1%).

3. Демографічні зрушення. За роки незалежності чисельність населення зменшилася більше ніж на 5 млн. осіб, ще 2–3 млн. українців працюють за межами країни, з них 80% жінок репродуктивного віку. Серед основних причин погіршення демографічної ситуації слід виокремити: погіршення якості життя; зміна цінностей (для багатьох жінок робота стала важливішою за сім'ю); зміна традиційного життєвого устрою; домінування міського способу життя над сільським; щораз більша диференціація рівня прибутків найбагатших і найбідніших верств населення [3, с. 302].

Можна припустити, що відсутність негайних дієвих заходів з підвищення якості життя в нашій країні призведе:

- 1) до зниження рівня людського розвитку і, відповідно, подальшого послаблення конкурентоспроможності держави;
- 2) погіршення вікової структури населення внаслідок зростання кількості населення похилого віку і скорочення молодшого;
- 3) погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням;
- 4) погіршення здоров'я громадян до критично загрозливих меж і людського капіталу загалом.

Слід зауважити, що проблема підвищення якості життя в Україні має системний характер і потребує впровадження європейських цінностей та соціальних стандартів, зміни парадигми стратегічного планування розвитку людського капіталу, значних фінансових і часових затрат. Реалізація згаданих заходів дозволить забезпечити високу якість життя в регіонах і в державі загалом, а також посилити конкурентоспроможність нашої країни.

Суспільство повинно бути впевнене у тому, що якість життя в нашій країні повністю відповідає стандартам, запропонованим у світі. Для цього держава повинна забезпечувати такий рівень життя та перспективи його зростання, які б влаштовували кожну людину незалежно від віку, статі, чи соціального походження.

Отже, сьогодні актуалізується потреба у формуванні нової системи цінностей, яка могла б служити основою стабільного цивілізаційного поступу України в умовах глобалізації та кардинальних соціокультурних трансформацій. Відповідно європейська орієнтація повинна стати не тільки одним з напрямків зовнішньої політики України, а й стратегічним вектором внутрішньої трансформації українського суспільства. Європейський вибір, європеїзація України, відданість європейським цінностям, запровадження європейських стандартів життя мають стати важливими геополітичними, економічними та соціокультурними завданнями для нашої держави.

Література

1. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи / Н. Амельченко. – Київ : ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. – 42 с.
2. Воропаєва Т. С. Трансформація ціннісних пріоритетів громадян України (1990–2016 рр.) / Т. С. Воропаєва // Перспективні тренди розвитку науки: філософія, література і лінгвістика, культура і мистецтво, архітектура і будівництво, історія. – Одеса: КУПРИЕНКО СВ, 2016 – С. 6–41.
3. Завидівська Н. Н. Якість життя як основа для розвитку людського капіталу в умовах активізації глобалізаційних процесів / Н. Н. Завидівська // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 3. – С. 300–304.
4. Куриляк В. Є. Менеджмент: міжцивілізаційні і міжкультурні основи: монографія / В. Є. Куриляк. – К.: Кондор, 2010. – 480 с.
5. Ковтун Н. Міжнародний досвід оцінювання якості життя населення і можливості його використання в Україні / Н. Ковтун // Вісник КНУ ім. Т. Г. Шевченка. Сер. «Економіка» – 2013. – Вип. 134. – С. 32–37.
6. Краснікова О. М. Рівень життя населення в Україні: проблеми та перспективи / О. М. Краснікова // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 2. – Т. 3. Економічні науки. – Полтава : ПДАА, 2011. – С. 258–262.
7. Пасісниченко В. Л. Європейські цінності : історичні традиції та сучасні теоретичні конструкти / В. Л. Пасісниченко, І. М. Пасісниченко // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2015. – Вип. 2. – С. 120–129.
8. Романюк І. «Якість життя» як соціально-економічна категорія та об'єкт статистичного дослідження / І. Романюк // Вісник КНУ ім. Т. Г. Шевченка. Сер. «Економіка» – 2014. – Вип. 4. – С. 91–97.
9. Савельєв, Є., КУРИЛЯК, В., & СМАЛЮК, Г. (2013). Бенчмаркінгові методи управління конкуренцією у світовій економіці. Журнал європейської економіки, 12(1), 3–27.
10. Сакало О. Є. Європейські цінності : сутнісні основи та практичне втілення / О. Є. Сакало. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4335/1/Sakalo.pdf>.
11. Хартия основных прав Европейского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_524.
12. Шевченко О. Проблеми досягнення європейських соціальних стандартів в Україні / О. Шевченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_1_2014_11_25/problemi_dosjagnennja_evropejskikh_socialnikh_standartiv_v_ukrajini/67-1-0-1100.
13. Щербакова Ю. Л. Цінності об'єднаної Європи / Ю. Л. Щербакова. – Київ : ВЦ «Академія», 2014. – 208 с.